

11.

Szerkesztett jegyzőkönyv a Minisztertanács üléséről (1986. november 27.)

SZIGORÚAN TITKOS!¹
00545/TÜK/1986.

863.
J E G Y Z Ő K Ö N Y V
A M I N I S Z T E R T A N Á C S
1986. évi november hó 27-i /soron kívüli/ üléséről

[...]

6./ jelentés a csernobili atomerőművi baleset hazai következményeiről, a szerzett tapasztalatokról és következtetésekről.

Előadó: Czinege Lajos
Marjai József

A vitában részt vettek:

Czinege Lajos
dr. Kapolyi László
Kárpáti Ferenc
Lázár György
Marjai József
Somogyi László
dr. Tétényi Pál
Andrikó Miklós
Vánca Jenő

Czinege Lajos: Az előterjesztésben foglaltakat kiegészíti azzal, hogy a kimutatható kár 3 milliárd forint.

dr. Kapolyi László: Kérdezi, miért nem hívták össze az eltelt időszak alatt az Atomerőművi Balesetelhárítási Kormánybizottságot?

Kárpáti Ferenc: Kérdezi, hogy a javaslat elfogadása esetén az Atomerőművi Balesetelhárítási Kormánybizottság megszűnik?

Lázár György: Kérdezi, hogy az érintett szocialista országok miként foglalkoztak az ügyvel? Emellett csatlakozik Kárpáti elvtárs kérdéséhez.

---

¹ A jegyzőkönyv minősítését a Miniszterelnöki Hivatal 2005. április 12-én törölte.

Czinege Lajos: Az első órákban érzékelhető volt, hogy a feladat, amellyel foglalkozni kell, nem az Atomerőművi Balesetelhárítási Kormánybizottság hatáskörébe tartozó kérdés. Ezért született olyan döntés, hogy sajátos összetételű bizottságnak kell a munkálatokat irányítani. Ez a bizottság is kötődött azonban a kormánybizottság személyi állományához, hiszen jórészt a kormánybizottságban is működő személyekből állt. A későbbiek során a szükséges személyekkel bővült a kör. Az adott időszakban óráról-órára változó helyzet alapján kellett intézkedni.

A javaslat szerint kialakítandó bizottság általában a rendkívüli helyzetek kezelését végezné, a beindítási mechanizmusból adódó feladatokat látná el, idővesztés nélkül tudna reagálni a különféle eseményekre. Ez az igény korábban különféle fórumokon, így pl. a Honvédelmi Bizottság ülésén is felmerült. Feladat lenne a megszűnő Atomerőművi Balesetelhárítási Kormánybizottság által ellátott feladatok elvégzése is.

A szocialista országokra és az európai kapitalista országokra ez az esemény olyan hatást gyakorolt, hogy béműtség keletkezett. Kiderült, hogy ilyen jellegű esemény kezelésére az országok nincsenek felkészülve.

Marjai József: A szocialista országok közül a Szovjetunió néhány nappal később kezdett hozzá ugyan az intézkedésekhez, de utána szervezetteren és határozatteren, külön kormánybizottság irányítása mellett végezték a munkát. Külön kormánybizottság alakult Lengyelországban is. Ez a bizottság zárójelentését publikálta is. Más szocialista országokban külön kormánybizottság nem jött létre.

Somogyi László: A határozati javaslat 7./ pontjához kapcsolódva említ, hogy Franciaországban, ahol 57 atomreaktor működik, ezt a témát nem kezelik tabuként. Brosúrákat készítenek, filmeket mutatnak be, a készülő atomreaktorok mellett bemutató termeket alakítanak ki és a megépült reaktorokat is meghatározott útvonalon meg lehet tekinteni. Ez abból a felfogásból táplálkozik, hogy a lakossággal el kell fogadtatni ezeket az objektumokat. Javasolja, hogy a paksi második ütemnél hasonló formák kialakítására is gondoljanak.

dr. Tétényi Pál: Az Országos Atomenergia Bizottság júniusban tárgyalta a baleset első tapasztalatait. A Bizottság megalapozottnak és elégségesnek minősítette a hazai intézkedéseket. A baleset váratlansága olyan értelemben is igaz, hogy mindeddig senki sem gondolta arra, hogy másutt is keletkezhethet szerencsétlenség. A belső felkészülés mindössze arra irányult, hogy amennyiben nálunk rendkívüli esemény történik, milyen tennivalók adódnak.

Feltétlenül indokolt a rendszer áttekintése. Érdemes lett volna a folyamat során az Atomerőművi Balesetelhárítási Kormánybizottságot összehívni, hogy a kínálkozó erőket számba vegyék. Ha az új bizottság létrejön, ebben az esetben is biztosítani kell, hogy az indító akciót követően az egyes szakterületek végezzék a konkrét munkák irányítását.

Vannak tapasztalatok a szocialista országok területéről, ezek összegezését tájékoztatás céljából a Minisztertanács tagjainak megküldi.

Javasolja, hogy az előterjesztés 15. oldalán szereplő megállapítás, mely szerint a sugárszennyeződés nem befolyásolta károsan a lakosság egészségi állapotát, a határozatba is kerüljön át.

Andrikó Miklós: Az előterjesztésben bemutatott kárösszegeket tájékoztató jellegűnek kell tekinteni, mert sok területen nem lehetséges a kárösszeg pontos számbavétele.

Felhívja a figyelmet a határozati javaslat 2./ pontjára, mert rendkívül fontos, hogy a sugárszennyezettség mérésére szolgáló eszközök komplett módon rendelkezésre álljanak.

A baleset bekövetkezte utáni bizonytalan helyzet abból adódott, hogy az első hír szerint Czinege elvtárs irányítja a munkálatokat, később pedig azt hallották, hogy Marjai elvtárs. Szükséges a jövőben esetleg bekövetkező különleges események után mielőbb tudomást szerezni arról, hogy ki a döntésre jogosult vezető.

Váncsa Jenő: A baleset következményeit enyhítette a fegyelmezett végrehajtás. Az idő múlásával bizonyos területeken nem csökkennek a gondok. A kár a mezőgazdaságban meghaladja a 2 milliárd forintot. Jelenleg is vannak áruféleségek /lucernaliszt, széna/, amelyeket szennyezettségük miatt raktározni kell. Tovább kell folytatni a méréseket, pl. húsnál és egyéb anyagoknál.

A sokféle tapasztalatból kiemeli, hogy a tejnél és tejtermékeknél jelent meg először a nagyobb dózis, itt azonban a problémát megfelelő árukeveréssel át lehetett hidalni. Ugyanezt a húsnál már nem lehet megtenni.

A gazdasági és kereskedelmi kapcsolatokban a téma állandósul, erre fel kell készülni A nemzetközi piacon mérés nélkül már nem vesznek át árut. Az erre való felkészülésben lassúak vagyunk.

A Gazdasági Bizottság határozatot hozott a szükséges intézkedésekre /mérőállomások bővítése, anyagi eszközök biztosítása/. Indokolt lenne a feladat megoldásához a tudomány hatékonyabb közreműködése is. Helyes lenne, ha a nagyobb vállalatok maguk is kialakítanák mérési apparátusukat.

Álláspontja szerint a minisztertanácsi határozat a további sürgős teendőket fogalmazza meg. Újabb szervezet létrehozására nincs szükség, az egyes felmerülő esetekben jobb munkamegosztás kialakítására kell törekedni.

dr. Kapolyi László: Az Atomerőművi Balesetelhárítási Kormánybizottság nem paksi kormánybizottság. Ennek két albizottsága van, az operatív vezetők a csernobili baleset ügyében intézkedő bizottságban is ezen albizottság vezetői voltak. Fenntartja azt a véleményét, hogy egy alkalommal legalább össze kellett volna hívni ezt a kormánybizottságot.

Megítélése szerint új szervezetre nincs szükség. Korábban a rendkívüli események bekövetkezésekor nem a fejetlenség, illetőleg a döntésre jogosult vezető hiánya okozta a gondokat, hanem az, hogy áll rendelkezésre az elhárításhoz szükséges technika és azt hogyan lehet a helyszínre juttatni.

Vitatja, hogy további biztonságtechnikai intézkedéseket kell tenni. Ami már működik, azon nem tanácsos pótlólag módosításokat végrehajtani, az új részeket pedig jó minőségben kell megépíteni.

Javasolja új bizottság felállítása helyett a meglévő kormánybizottság esetleges kiegészítését.

A határozatban foglalt feladatok között az Ipari minisztert is javasolja felelősként feltüntetni.

Kárpáti Ferenc: A jelentésben foglaltak mellett sok más irányú tapasztalat is van, amelyeket ugyancsak célszerű lenne összegezni. A Szovjetunió tapasztalatait is át lehet venni. Pl. a katonai vezetésük tapasztalata, hogy a rendkívüli esemény kivédésére nem voltak felkészülve, de ugyanez vonatkozik az egészségügy, valamint a közigazgatás területére is. Később óriási erőket kellett mozgósítani, amiből ugyancsak adódik olyan tapasztalat, hogy ha Magyarországon következne be hasonló esemény, egyedül képtelenek lennénk a szükséges feladatok végrehajtására. A Szovjetunió technikailag sem volt felkészülve, mert hosszú ideig megközelíteni sem tudták a baleset helyszínét.

A különféle események kezelési módját tekintve szabályozási hiányosságok is vannak, itt is célszerű vizsgálatot végezni. Tekintve, hogy az események mindegyike másfajta intézkedést, másfajta felkészültséget igényel, nem lenne célszerű univerzális jellegű bizottság létrehozása.

Lázár György: Az előterjesztés benyújtása helyes volt, sok fontos kérdésre ráirányította a figyelmet. Minden érintett országban létrehoztak valamiféle alakzatot, és nem mérlegelték, hogy van-e már egy adott szervezetük, amelynek a hatáskörébe tartozhat az ügy irányítása. Kormánybizottság létrehozására a mi esetünkben nem került sor, a Minisztertanács két elnökhelyettese kapott megbízást. Elsőnek Czinege elvtárs, később, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy az intézkedési érdekeltség szélesebb körű, Marjai elvtárs is bekapcsolódott a munkába.

Valójában a létező kormánybizottság apparátusa volt az intézkedő csoport magja. Ők tétovázás nélkül, a lehetséges mértékben és módon megtették a szükséges intézkedéseket. Fontos tapasztalat az is, hogy az országban különféle helyeke működő kiváló szakértők nagy segítséget adtak.

Minden eshetőségre nem lehet bizottságot létrehozni. Ezért nem javasolja katasztrófa bizottság létrehozatalát. A rendkívüli események méretei, hatásai jelentős különbségeket mutatnak, már csak emiatt is eltérő kezelést igényelnek. Az sem lenne helyes, ha a javasolt kormánybizottságnak több szakosított alszervezete jönne létre. Az említettek alapján indokoltnak tartja a létező kormánybizottság megtartását, azzal azonban, hogy annak összetételét, működési szabályait át kell tekinteni, és a szükséges pontosításokat, igazításokat elvégezni. A jövőben ez a bizottság legyen illetékes a nukleáris eredetű rendkívüli események következményeinek felszámolásával kapcsolatos munkák irányítására.

A határozati javaslat célszerű, ha megmarad a nukleáris eredetű rendkívüli események elhárítása, következményeinek felszámolása tárgykörében. Ehhez szükséges a vitában elhangzott módosító, pontosító javaslatokat is értékelni. Ilyen kiindulás mellett a határozati javaslatból meg kell tartani a csernobili baleset tapasztalatain alapuló intézkedéseket; Czinege elvtárs bevezetője alapján ki kell egészíteni a rendkívüli események elhárításával foglalkozó szervezetek és működési rendek egyszerűsítésére, összehangoltabbá tételére irányuló

feladattal. Ugyancsak ki kell egészíteni Kárpáti elvtárs javaslata alapján a szabályozások felülvizsgálatával. Somogyi elvtárs által elmondottakat is figyelembe véve kell foglalkozni a propagandamunkával, oldva az e területen meglévő misztifikációt. Tanulmányként szolgál az is, amit Andrikó elvtárs mondott az első időszak bizonytalanságairól. Tétényi elvtárs javaslatának megfelelően az egészségügyi vonatkozásokra utalni kell.

Vánca [Jenő] elvtárs felvetésének megfelelően a határozatot indokolt kiegészíteni azzal, hogy a tudomány is vállaljon nagyobb szerepet a feltételek megteremtésében.

A megfelelő pontoknál az ipari minisztert felelősként fel kell tüntetni. Utalni kell arra, hogy a nemzetközi tapasztalatokat hasznosítani kell.

Czinege Lajos: Kéri, hogy a kormánybizottság kérdésében a Minisztertanács most ne hozzon döntést, a soron következő minisztertanácsi ülésen térjen erre vissza.

Lázár György: Szükséges ismételten hangsúlyozni, hogy a nukleáris balesetek önálló kérdéskört kell, hogy jelentsenek. A jelent előterjesztés áttekintette a nukleáris balesetekkel kapcsolatos kérdéseket, ugyanakkor még nem rendelkezünk az egyéb rendkívüli események kezelésével kapcsolatos helyzetértékeléssel. Ha a jövőben ezt elvégezzük, további következtetések levonására lesz mód.

A Minisztertanács az előterjesztést Lázár György javaslatának megfelelően elfogadta.

[MNL OL XIX-A-83-a-863. jkv. -6. np./1986. Gépelt tisztázat, pecsét nélkül. A jegyzőkönyvet Lázár György a Minisztertanács elnöke és dr. Raft Miklós a Minisztertanács Titkárságának vezetője saját kezű aláírásával hitelesítette.]